

FOR DEN RENE ER ALTING

FOR DEN RENE ER ALTING

© Karen Schultz og Forlaget November ApS, 2021

1. udgave, 1. oplag

Omslag og layout: Erling Lynder

Bogen er sat med Meta Serif og trykt hos Toptryk Grafisk ApS

Printed in Denmark

ISBN 9788764800296

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner
der har indgået aftale med Copy-Dan, og kun inden for de i
aftalen nævnte rammer.

Af samme forfatter:

Eksistens i arbejdslivet, 2000

Organisationspsykologi, 2008

Kræftpsykologernes vendebog, 2011

Uren 1, 2018

Uren 2, 2019

Forlaget November ApS

post@forlagetnovember.dk

**KAREN
SCHULTZ**

**FOR
DEN
RENE
ER
ALTING**

**ROMAN
FORLAGET NOVEMBER**

»At kunne se kærligheden,
der kommer ens vej,
er en nådegave.«

Daniel Dencik.

1/20

»Du er jo mønsterbryder!« udbryder folk, når de hører om min opvækst, og jeg smiler hver gang undskyldende og nikker med en vis venlighed, så de ikke tror, jeg er blevet fin på den.

Selv foretrækker jeg den stille genkendelse. Jeg holder af at sidde ved et cafébord og glo, finde de andre mønsterbrydere, de uelskede især. Jeg kender dem på det akavede, på deres ubehag ved en hvid dug og en fin serviet, der ligger på bordet af nænsomhed, men rulles mellem to fingre i forlegenhed. Så fine udstyrsstykker har man ikke ret til, tænker mennesker uden sikker bund. Eller jeg kan se det ud af en årvågenhed fra tjeneren, der servicerer andre gæster, længe nok til at det tager sig ud som en inklusion, noget rart, en let latter måske, nok til at det uelskede menneske føler sig overset og udenfor det minutlange fællesskab, som tjeneren iscenesætter. Eller jeg kan se det af de rynkede bryn, hvis vrede ikke behøver have nogen genstand. Vreden er klar til udbrud et sted fra det bundløse og er så gammel, at den kun husker de ukærlige udråbstegn fra barndommen og spytter dem retur, ud gennem alt for stramme læber.

28. MAJ 2010:

Jeg mødte Kreutzmann i et søle af ulykke, var både præmiekvinde og psykokvinde. Den sidste havde huseret i nogle år sammen med en ny ægtemand. Af ham lærte jeg, at vanvid kan være værre end mit eget. Men det blev *min* ulykke, *min* sorg over igen at have fejlet; jeg var på vej til skilsmisse nummer to. Jeg sad som en fugleunge nat efter nat, ventede på morgenlyset, ventede på igen at kunne strække min hals opad, frygtede at ingenting nogensinde kom igen. Om aftenen sørgede jeg ned over min computer med rødvinen til hjælp. Intet kunne jeg finde ud af længere.

Jeg ledte ikke efter Kreutzmann, jeg ledte efter nogen og fandt *ham*. Det kunne være gået galt på mange måder. Det gik kun galt på nogle få. Jeg sad midt på min udslåede sovesofa på kontoret i København K. og kiggede på Facebook; dette mærkelige sted som jeg ikke rigtig havde forstået endnu. Jeg havde opdaget, at flere af mine gamle kollegaer dukkede op. De sendte en besked og spurgte, om vi skulle være venner, og i begyndelsen tænkte jeg, at det var vi vel allerede, eller jeg tænkte, at det havde vi aldrig været. Alligevel svarede jeg ja, for det virkede sært uhøfligt at svare nej til det spørgsmål:

»Skal vi være venner?«

Udenfor summede natten af storby. Jeg sad i Skindergade i mit eget byhus, jeg manglede ikke huse, ejede ét for hver dødssynd, men jeg mangle-

de et menneske at høre sammen med. Mine børn var voksne. Ingen, som kendte mig godt, havde rigtig brug for mig mere.

Jeg fik den ide at kigge på de mennesker, jeg allerede var ven med på Facebook. Hvem var de venner med? Dette forgrenede system, pyramidespil ville det være, hvis der var penge på spil, det fascinerede mig. Der var en struktur, et mønster i denne forgrening, som var både uforudsigelig og uendelig. Hvor mange mennesker kunne det ikke forgrene sig til at være? Mine venners venners venners ... På meget få runder ville det blive til hele Danmark, og det begrænsede sig netop ikke til blot at være Danmark. Nogle af mine udenlandske kollegaer fra Forsvaret var allerede dukket op. Som soldat havde jeg rejst, været aktiv i NATO-regi; jeg kendte mange fra Europa, Canada og USA. Alligevel var hvert menneskes venneliste også absolut og til at overskue.

Min gamle soldaterkammerat Henrik, som for længst havde mødt min gamle klassekammerat fra skolen, Lone, og var blevet gift med hende, var blandt mine Facebook-venner. Han tilhørte en tid i mit liv, som var hellig for mig. Mine ni måneder i Sønderborg, som elev på sergentskolen. De måneder kom til at forme mit liv og blev til noget i mig, der ikke lod sig knække. Jeg kunne ikke have undværet de måneder, og jeg havde skrevet en ungdomsroman om det, *Katrine Kracke*, da jeg var fyldt tredive. Stemningen, ansigterne, sejrene, og de vanskeligheder jeg fandt en måde at overkomme, de var hos mig altid. Som en styrke fra en kraftprøve jeg havde bestået, dengang ikke klar over hvor skelsættende det blev. De ni måneder lå rundt om min skrøbelighed, aldrig længere væk end at jeg kunne tage månederne frem, når jeg blev i tvivl om, hvorvidt jeg duede til noget, om der var håb. De måneder havde været markerne på øvelsespladsen med langstrakte marchture, kulsort nat, vabler der peb af smerte, glædestårer der blandede sig salt med den sved, vi svedte. Alt var anstrengelse og fuldbyrkelse:

»Vi klarede den!«

Der var ikke noget midt imellem, jo, den sitrende symbiose blev til den vej, mit liv gik. Sønderborg var mit livs vendepunkt.

Henrik og jeg kom senere på officerssskole, og i mange år fejrede vi nytår sammen privat. Det ebbede ud, da han blev gift. Sådan går det ofte. Men

han var gift med en af mine bedste skolekammerater, og nu var de mit vennepar, så vores indbyrdes venskaber havde taget en ny drejning. Det var godt, for jeg var glad for dem begge to. Henrik havde en del venner på Facebook allerede. Og også en fra Sønderborg opdagede jeg: Per Kreutzmann. Jeg huskede ham straks. Den kønne dreng, lille, trænet og spændt ud som en flitsbue hen over brystkassen; den hvælvede højt og rundt, jeg så det for mig. Ømheden var stadig hos mig. Hvordan så han mon ud nu, 30 år efter?

Kreutzmann lignede sig selv. Facebook afslørede, at det sorte hår var blevet kortere. Hårmoden dengang ved indgangen til 80'erne havde fået mange unge mænd til at lade håret vokse og se feminine ud med den lange etageklip, men nu var de tynde hårspidser ned over kraven væk. Håret var klippet i facon, ørerne var fri. Velformede ører. Jeg studerede længe hans profilbillede og fandt ud af, at der også var andre billeder. Jeg fandt venneknappen og fik klikket det rigtige sted. Nu var det op til ham, om vi skulle være venner. Kunne han finde på at sige nej? Jeg vidste ikke ret meget om sædvanen her, men kom i tanker om, at jeg jo ikke selv havde haft den overvejelse med nogen som helst. Jeg klikkede bare ja. Hele konceptet handlede vist om, at man sagde ja og lod det ske.

2/20

Da jeg var barn, spiste vi ofte ude. Det var en af de ting, vi gjorde, når min mor havde brug for at understrege, hvor lidt vi havde med pøbelen at gøre. Vi tog vores fineste tøj på og gik på konditori, og hvis det var søndag, hvor vi havde god tid, tog vi endda på kro og spiste to retter, som om vi havde råd. De voksne legede fine, og jeg kedede mig, så jeg fordrev tiden med at iagttage de andre gæsters adfærd, de bittesmå træk i stive ansigtsmuskler, de urolige hænder ved servietten, det pæne tøj, måske hjemmesyet og lappet på en albue. Jeg opdagede, at nogle af disse gæster var som os. De legede også fine og var forlegne og følte sig udenfor og var vrede. Jeg sagde aldrig noget om det til min mor. Jeg kendte hendes reaktion uanset. Hun ville benægte og med en lille høj latter forsikre mig og især nabobordene om, at det intet havde på sig. Ingen skammede sig, ingen følte sig udenfor, ingen var vrede i virkeligheden. Jeg hadede min mor for ikke at være ærlig, for ikke at kunne finde kræfterne til at slå igen.

29. MAJ 2010:

Næste aften sad jeg igen i min sovesofa med ryggen mod væggen. Dagen var gået med at tjene penge, jeg var krisepsykolog og rykkede ud til rædselsslagne ansigter efter røverier. Det var et arbejde, som psykologer tog, når de ville tjene deres penge hurtigt. Det var et arbejde, der passede godt til mig. Jeg udførte det blandt mennesker, hvis tro på tryghed havde lidt et alvorligt knæk. De kunne ikke vide, hvor meget jeg følte mig hjemme og tilpas, når jeg udfoldede mine evner med officerens myndighed og psykologens indføling.

Min sovesofa stod i stueetagen, udslået. Jeg var rykket ind pludseligt, for flugten fra den vanvittige mand var sket uden tid til at finde et nyt sted at bo, og det var gratis at bo på sit eget kontor. Jeg tændte min bærbare for at se, om der var bekræftelse fra Kreutzmann. Jeg lukkede øjnene og førte fingerspidserne hen over mine trætte øjne og videre ud til ørerne og op til tindingerne, mens min computer åbnede, masserede rundt og rundt dér og prøvede at forestille mig andre fingre om omsorgen; det lykkedes ikke. En festglad idiot råbte ude på gaden. Det var Indre By, og frem til klokken fire nat ville gaden lægge ryg til unge, der ikke tog hensyn til sovende mennesker inden døre. Jeg måtte se at få købt nogle ørepropper.

Jo! Han havde accepteret.

»Klokken 19.52,« stod der.

Vi var venner. Hvad fanden gjorde man så? Jeg var vant til at handle. Det

var mig, der var den offensive kraft. Sådan havde det altid været. For en gangs skyld gjorde jeg ingenting. Jeg klikkede på hans billeder og fandt ud af, at han havde et helt album, flere album fandt jeg, med hundreder af billeder, alle af høj kvalitet. Han måtte være fotograf. Jeg slukkede, der var gået et par timer i nydelse, og lagde mig med en bog. Klar til ikke at kunne sove. Rødvinen stod på sofabordet, hvis det blev for slemt. Hvad lavede han mon, når han havde logget sig ind på Facebook en lørdag aften, klokken 19.52? Lige før aftenkaffen, hvis man var fra landet. Midt i maden, hvis man boede i byen. Kunne han have familie, kone og hjemmeboende børn, når han kiggede på sin Facebook-profil en lørdag aften? Nej, han måtte være single eller sær, måske. Et familiemenneske ville ikke gøre sådan, jeg ville ikke. Men jeg var ikke et familiemenneske længere. Jeg var flygtet fra *Family Life*¹ og en vanvittig mand, en vanvittigt rig mand der havde aktiveret mit eget vanvid og drænet mig for penge.

Hans håndskrevne kort. Det ligger på køkkenbordet, da hun kommer hjem fra en opgave hos en direktør; hun bliver stående med kortet i begge hænder:

»Kære Skatten!

Tak for et dejligt år. Ved fælles hjælp og vilje kan meget nås.
Jeg elsker dig.«

De har været sammen i et år. Hvad mener han med et *dejligt år* og *ved fælles hjælp*? Hvad har de nået udover at købe et nedslidt hus sammen? De skændes, som gemte de inkarnationer af had mod hinanden. Med deres lange haler pisker de hinanden.

Han lyver jo indlysende med sådan et kort, fortrænger det meste, vil kun se det gode: At han elsker hende, fordi hun er revet i stykker som han.

3/20

Min geniale veninde siger, jeg er unødigt nedladende overfor de fine. Sus er min ældste ven, og selv når vi er uenige, forstår vi hinanden. Hun har sin egen hale at slås med, selvom hun kommer fra en anden baggrund. Ja, måske er jeg for nedladende overfor parnasset. Men historien om mønstre kan skrives nu, fordi jeg fandt kræfterne. Der er kommet orden i mine afsnit, i bunkerne. Der er afsnit om mønsterbrydere, som de er. Afsnittene ligger her i den første bunke ved siden af mig, og du er i færd med at læse det tredje afsnit fra den bunke, 20 afsnit i alt. Der ligger også en anden bunke, afsnittene om Kreutzmann, min gamle soldaterkammerat.

»Det er de bedste,« siger nogle af mine veninder, »det er *kærligheden*.«

Bunken er dobbelt så stor som de andre bunker, i alt 40 afsnit, og du har allerede læst et par af afsnittene. Ved siden af igen ligger afsnittene om mine år som soldat. Kvinder gider ikke rigtig læse om soldaterliv, tror jeg, det er mændenes domæne at slås og være aggressive. Det vil vi gerne tro. Men årene i uniform lærte mig selvdisciplin, og årene lærte mig, at vrede er en enorm kraft, når den bydes velkommen. I den fjerde bunke nede ved mine fødder ligger dagbogen. Den ved jeg ikke, hvad jeg skal stille op med, for den passer så dårligt til de andre bunker. Hver gang jeg skimmer lidt, en halv side er nok, bliver jeg rasende igen. Men dagbogen er nødt til at være med; den handler om de fine, om parnasset, om mig selv. Til den personlige side af sagen hører også den femte bunke: Alle timerne i terapi

og alle drømmene, alle timerne hos de gamle i min familie – de dør. Andre må afgøre, hvor kønt det er. Jeg ved, det er almindeligt. De fleste mennesker er almindelige, når det kommer til stykket. Den sjette og sidste bunke består af små lapper, et par breve, en kuvert og løse ark. Bunken ligger nede på gulvet, skjult bag papirkurven, for mit hjerte slår stadig dobbeltslag alene ved synet af de små, kronologiske spor. De er samlet over fire år, hvor jeg legede fin på den og skideklog og detektiv på samme tid; jeg forsøgte at holde gode miner til slet spil. Du har allerede læst et fødselsdagskort fra den bunke.

Men hvordan kan jeg fortsætte? Hvordan kan jeg finde en rækkefølge til de mange afsnit i mine seks bunker? De hænger jo ikke rigtig sammen. De er frantumaglia.² De er mig. De handler om, hvor livslangt svært det er at være mønsterbryder. Mønstrene bliver ved at være uden sammenhæng, og mønstrene flytter indvendigt med, mens omgivelserne begejstres over måske fine fremskridt. I denne modsætning leves en form for liv, hvor kærlighed er den umulige nødvendighed.

Der ligger seks bunker omkring mig. De hvæser ad hinanden og hænger ikke sammen, selvom de hænger sammen. I hvilken rækkefølge skal afsnittene komme? Jeg finder en terning og et bæger og laver et kast. Det bliver en femmer. Jeg tager det øverste afsnit fra den femte bunke. Det afsnit skal være det næste. Vi tror, det hele er valg. Det meste er tilfældigt, hvis da ikke biologi.

1988

Hun hørte første gang om Pia Skogemann gennem veninden Eva fra Århus. Evas søster havde læst psykologi i en evighed, og de besøgte sammen søsteren i hendes gamle bylejlighed. Gulvene var afhøvlede, fri af fernis, det var blevet højeste mode at fjerne de gamle lag. Også dørene stod rå og lignede de fyrretræer, de stammede fra.

Dette at læse psykologi havde virket helt fremmed for hende i begyndelsen. Hun havde ganske vist haft faget på HF og var ofte nedsunket i bøger, også om psykologi. Selv pensum på HF var gledet ned uden den modstand, der kan være på læsning, når det er andre, der har bestemt det for en. Hun læste videbegærligt, for der var meget, hun ønskede at forstå. Hendes egen opvækst hos moren og stedfaren især. Men at bruge fem-seks år på at læse psykologi som fag på universitetet var ikke faldet hende ind. Ingen ville heller have støttet det. Hendes lærer på HF ville måske nok, men han havde aldrig givet sig af med at være studievejleder.

Søstrenes reoler i Århus trak i hende, som reolerne på biblioteket gjorde. Eva læste kunsthistorie, og hun noterede sig rygtitlerne i Evas reoler med en vis interesse, men det var synet af de mange psykologibøger på ét sted hos søsteren, der løftede hendes fødder og gav uro. Tydeligvis søsterens egne bøger allesammen; de stod der – brugte med slidmærker. En vag misundelse rullede i svælget:

»Jeg har aldrig set så mange psykologibøger på én gang!« sagde hun og blev genert over sit udbrud.

Hvad måtte søsteren ikke tro? At hun i det hele taget ikke læste bøger.

Eva var også skilsmissebarn med indviklede forældre. En eftermiddag sad de med te i store kopper i Evas hyggelige lejlighed og delte betragtninger om deres mødre, de midaldrende kvinders bitterhed efter skilsmisse især. Deres mødre hang fast, var de enige om. Midt i en sætning rejste Eva sig og gik hen til en af sine reoler og trak en bog ud:

»Her er den bog, vi talte om ude hos min søster, den skal du læse!«

Hun tog bogen fra Eva og vendte den, læste bagsideteksten. Dette var afgørende, forstod hun. Bogen handlede om en ny måde at gå til psykolog på. Ikke freudiansk hvor man lægger sig på briksen og har psykoanalytiker siddende bagved, så man ligger alene og glor op i luften, mens man associerer frit, og analytiker diskret guider på vej ved få, korte spørgsmål. Nej, denne bog handlede om Freuds afløser, Carl Jung, der brugte en anden metode: Man gik i analyse og sad i en lænestol, skråt overfor hinanden, så man kun halvt havde front, og talte sammen. Man talte om ens natlige drømme, som man analyserede sammen. Formålet var at lære sig selv at kende, at blive sig selv. Eva talte ivrigt om bogen, den var afgjort vidunderlig, var en slags forsikring imod at sidde fast. Hun blev forlegen over, at Eva ville hende det så insisterende godt. Hun ville alt andet end at undslå sig, undvige forsøget på hjælp, men hvordan kom hun af sted med det på en naturlig måde?

»Tak,« fik hun sagt så vagt, at hun måtte rømme sig og gentage det: »Tak!«

Hun foregav at læse lidt rundt i bogen og lagde den så med forsiden opad på det lave bord imellem dem. Hun var ude af sig selv, Evas omsorg, hendes kirurgiske akkuratelse, når hun som veninde lagde et snit direkte ind i hendes hemmelige rum ... Hvordan kunne Eva overhovedet vide, at dette var noget for hende? Varmen sprang frem oppe i håmgrænsen, hendes klaustrofobi måtte ud. *Kvindelighed i vækst* hed bogen, og forfatteren hed Pia Skogemann.

»Skal vi ikke en tur ned i byen?« spurgte hun og rejste sig så hurtigt, at tekoppen fik ubalance.

Hun købte bogen straks, hun var hjemme i Vordingborg igen og gemte den væk midt i den udmattelse, der hører to små børn og et chefjob til. Men senere, da de skulle på ferie, tog hun bogen med i håndbagagen og ind i flyet på vej til Thailand med mand og børn. Hun læste alt, hvad hun kunne komme af sted med i de følgende timer og satte modvilligt bogen fast i nettet foran sig, da hun ikke kunne undslå sig længere. Hun fornemmede en sprække ind til en mulighed, hun ikke før havde turdet håbe på. Måske hun kunne komme overens med sig selv, sin opvækst, sine vanskeligheder, sine forbrydelser. Hun var knap 30 år og havde endelig råd. Bogen viste en vej.

Da hun senere på aftenen, på hotellet, opdagede, at hun havde glemt bogen i flyet, blev hun oprevet, som var der sket en ulykke. Bogen var umulig at skaffe i Bangkok, hun prøvede end ikke, og de skulle videre til Pattaya. Hun måtte vente i 14 dage. Men straks hun var hjemme i Vordingborg igen, fik hun bestilt en ny hos boghandleren og fik bogen læst færdig i ét langt sug.

Hendes kræfter samlede sig om dette: Hun ville i analyse hos denne Pia Skogemann, der havde skrevet bogen. Ud fra hvad hun havde læst af psykologibøger, vidste hun denne ene ting: Hun skulle i analyse, hun måtte gylpe alting op og fordøje det én gang til, så hun kunne få det ned igen i ordnede kasser og lagt på nogle hylder, hun kunne leve med. Bogen gav hende ikke urealistiske forhåbninger om evig lykke. Den gav hende en forestilling om, at hun kunne lære sig selv at kende og være den, hun var. Lære at leve med sin lange hale. Være tilfreds med dét.

Pia Skogemann afviste hende, da hun ringede. Hun havde slået telefonnummeret op i en telefonbog over Sjælland.

»Jeg har ingen ledige tider,« sagde Skogemann, men tog sig dog tid til at forklare hende systemet:

At hun – når der på et tidspunkt kom en ledig tid – ville få en fast tid på ugen, en time hver anden uge til en begyndelse, og når der senere kom endnu en ledig tid, ville hun få en fast time hver uge. Der var kun timer på tirsdage, onsdage og torsdage.

»Resten af tiden skriver jeg,« sagde Skogemann.

Gardiner af tætskrevne bogsider bølgede inde i hendes hoved ved tan-

ken om sådan et ugeprogram. At kunne leve på en sådan måde? Det forekom hende uvirkeligt, at det lod sig gøre: *Resten af tiden skriver jeg*. Skogemann fortalte om sine rammer for deres mulige samarbejde, som en officer ville gøre det. Kort, præcist, det var ikke til diskussion; det var en instruks. Ovenpå ubehaget ved at få et nej, fik hun nye kræfter af forklaringen; det lød lovende:

»Tak, jamen så vil jeg gerne skrives op,« sagde hun og pustede ud over sit lille held. Det var på vej til at flaske sig.

»Jeg har ikke venteliste, men du er velkommen til at ringe igen,« sagde Skogemann.

»Ring igen? Jamen, hvornår,« sagde hun.

»Det kan jeg ikke sige, det kræver, at der er en, der holder op, som jeg forklarede.«

»Ja, selvfølgelig, men hvordan skal jeg ... jeg kan jo ikke bare ...«

»Ring igen om et halvt års tid,« sagde Skogemann, og hun forstod, at det også betød farvel.

»Ja, ja, det gør jeg ...«

»Farvel,« sagde analytikeren og lagde på.

Hun svor aldrig at ville kontakte Skogemann igen. Den forfjamskede følelse i kroppen fortog sig ikke af sig selv. Her havde hun lagt sit liv ind i den mulige sprække. Hun græd ved køkkenbordet, mens hun vaskede op. Udsigten til forhavens nøgne græsplæne og til genboerne på den anden side af villavejen nåede ikke ind i hendes øjne. Bag øjnene flimrede den tabte mulighed: Måske hun havde kunnet komme overens med sig selv. Og så kunne analytikeren end ikke fortælle hende, hvornår de kunne gå i gang.

Efter uger med trist gråd kom vreden. Hvad fanden bildte denne kvinde sig også ind. Folk ringede til hende med deres liv lagt frem i bønfoldende hænder. I deres små liv lå måske én eneste chance, som de nu håbede på så meget, at alting blev ganske forkrampet. Og så affejede Skogemann det blot med en opfordring til at ringe igen. Hun snøftede op i næsen og skurede gryderne ekstra hårdt. Hendes barnehjerte, hendes sorg over opvæksten og den tillid, hun var blevet frarøvet dér – hun havde brug for den vrede, der havde kræfter nok til at kunne flytte hende endnu en gang: Hun

skulle fandeme vise Skogemann, at hun kunne vente. Hvis der var noget, hun kunne, var det at vente.

Hun læste *Kvindelighed i vækst* igen og blev endnu mere sikker. Hun læste Jung, alt med Jung, alt med hans datter der også var analytiker, om analyse, om drømmetydning, om hans uvenskab med Freud. Hun faldt over, at Jung ikke afviste astrologi, for hvis en klients horoskop kunne åbne for en ny indsigt, var det velkomment. Dette med astrologien var specielt. Hun havde sat sig ind i astrologi, havde taget eksamen i den astronomiske del af det, fordi det gav hende en orden i verden, der beroligede. Hun havde styr på planeterne og deres tilsyneladende runderinger om jorden. Men hun havde brug for noget mere, noget der kunne lede hende på vej, uden at det samtidigt var sekterisk. Det var dejligt at være Krebs med fem planeter i Løven og svært at have Månen på Målsætningsaksen midt i Tvillingerne, og oveni kom Ascendanten i Jomfruen og Pluto i 12. Hus. Men hun skulle ikke ind i en menighed, hvor der var rigide opskrifter på det rigtige og det forkerte, på det rene og det urene. I første omgang havde hun brug for at træde en sti, hvor alting kunne få plads. Hvor hun kunne komme med alt sit pis og lort, og overlade det til en anden at finde hoved og hale i det. Hun skulle ikke som det første have at vide, at noget ved hende var forkert.

Hun ringede igen et halvt år efter fra vægtelefonen hjemme i stuen. Hun kiggede ud gennem persiennen på den stille villavej. Træernes blade tøvede med at blive lysegrønne. De brunsorte blade fra efteråret lå i klumper i græsplænenes hjørner. Manden skulle snart afsted til Irak på sin første mission. Hun var chef og småbørnsmor. Det var på høje tid.

Hun trak vejret nervøst og overfladisk, det svimlede, så hun måtte sætte sig, mens ringetonerne blev ved, og så endelig, endelig kom Skogemanns stemme, og hun var først ikke klar over, at det var en telefonsvarer. Hendes liv var på spil. Hun fik bremsset sig selv, inden hendes fadæse nåede at blive båndet. Hun lagde på. Men hun blev nødt til at ringe igen. Hun brugte timer på at grunde over det bedste tidspunkt og ringede op igen sent samme eftermiddag og lagde en besked om, at hun ville forsøge at ringe igen dagen efter.

Da hun ringede for tredje gang, tog Skogemann telefonen og var lige

så præcis som første gang, de talte sammen. Der ville blive en ledig time hver anden uge. Hvis hun ringede igen midt i oktober, kunne de aftale den første time på dato og tidspunkt. Hun kom til at sige tak fire gange, og det var for meget, det vidste hun, og alligevel lo hun højt, da de havde sagt farvel. Det var lykkedes.